

Το Θεσμικό Πλαίσιο Διαχείρισης Κρίσεων Και Καταστροφών Στην Ελλάδα Και Η Τεχνογνωσία Των ΟΑ Του 2004. Η Περίπτωση Των ΟΤΑ

Δρ. Δρ. Τρύφων Κοροντζής

Υποναύαρχος Λ.Σ. (ε.α.)

Καθηγητής Σχολής Εθνικής Ασφάλειας/Αστυνομική Ακαδημία
ΣΕΠ/ΕΑΠ

<https://orcid.org/0009-0001-2494-0617>

Email: tmkoront@otenet.gr

¹ Εισήγηση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του 4ου Επιστημονικού Συνεδρίου που διοργάνωσε το Διοικητικό Επιμελητήριο-Όμιλος Διοικητικών Επιστημόνων Ελλάδας (ΔΕΕ) και το Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, με θέμα: Η Καινοτομία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση: Αλλαγή Παραδείγματος στην Φροντίδα των Τοπικών Υποθέσεων, και θα πραγματοποιηθεί στην Τρίπολη στις 22-23 Νοεμβρίου 2024.

Περίληψη

Σκοπός της μελέτης (με χρήση νομικού πλαισίου, βιβλιογραφίας και άρθρων), είναι η νομική-κριτική εξέταση του θεσμικού πλαισίου που αναφέρεται στη διαχείριση κρίσεων και καταστροφών στην Ελλάδα, (που έχει αντιμετωπίσει πολλές και ανεπιτυχώς τα τελευταία 20 χρόνια, πυρκαγιές στην Ηλεία 2007, Μάτι 2018, πυρκαγιές στη Β.Εύβοια το 2021, πυρκαγιά στην Αττική 2024 κλπ) και πως η τεχνογνωσία διαχείρισης κρίσεων-καταστροφών που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα το 2004 κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση αυτού. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται οι αρμοδιότητες των Ο.Τ.Α. και πως οι τελευταίοι συμβάλλουν ή θα μπορούσαν να συμβάλουν πιο αποτελεσματικά στην πρόληψη-διαχείριση-αντιμετώπιση κρίσεων και καταστροφών. Η μελέτη ολοκληρώνεται με την παρουσίαση συμπερασμάτων και προτάσεων.

Λέξεις-Κλειδιά: Καταστροφή, Κρίση, Ολυμπιακοί Αγώνες 2004, Πολιτική Προστασία, Ξενοκράτης

Abstract

The purpose of the study (using the legal framework, bibliography and articles), is the legal-critical examination of the institutional framework that refers to the management of crises and disasters in Hellas, (which has faced many and unsuccessfully in the last 20 years) and how the crisis-disaster management know-how developed in Greece in 2004 during the Olympic Games could help to improve this. In this context, the responsibilities of the Self - Governmental Organizations will be examined and how these contribute or could contribute more effectively to the prevention-management-counteraction of crises and disasters. The study will

be completed by presenting conclusions and proposals.

Keywords: Crisis, Disaster, Civil Protection, Olympic Games 2004, NATO, Xenokratis,

Εισαγωγή

Η έννοια της πολιτικής προστασίας έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα, σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο, στη θέση της παλαιότερης έννοιας της πολιτικής άμυνας και περιλαμβάνει τις δράσεις πρόληψης, αντιμετώπισης και αποκατάστασης των φυσικών, τεχνολογικών και λοιπών καταστροφών και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Σήμερα που η αλλαγή των κλιματολογικών συνθηκών, η απειλή της βιο-τρομοκρατίας, οι αλλεπάλληλες διατροφικές κρίσεις, η ανάπτυξη νέων και παλιών επιδημιών, η οικολογική και περιβαλλοντική υποβάθμιση, οι πυρκαγιές, η κλιματική κρίση κ.λπ., καθιστούν τις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στοιχείο της καθημερινής ζωής των πολιτών, η αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και δη των μηχανισμών αυτής για την αντιμετώπιση των ανωτέρω αποτελεί επιλογή επείγουσας και πρωταρχικής προτεραιότητας. Στην Ελλάδα η ιδρυτική πράξη της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας πραγματοποιήθηκε το φθινόπωρο του 1995 με τον Ν. 2344/1995 (Α' 212), προκειμένου να επιτευχθεί στοιχειώδης συντονισμός των επί μέρους κλάδων αντιμετώπισης των έκτακτων αναγκών.

Η συνεχής ενίσχυση και διεύρυνση δομών της κρατικής εξουσίας (Π.Σ., ΕΛ.ΑΣ., Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ., Ε.Δ., ΔΟ.Τ.Α. α' και β' Βαθμού, το Ε.Κ.Α.Β., η Δημόσια Διοίκηση με τα αντίστοιχα επίπεδα διοίκησης) για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την

αποκατάσταση των ζημιών, πρέπει να συνοδεύεται με παράλληλη ενίσχυση και διεύρυνση τόσο των συντονιστικών λειτουργιών που μεγιστοποιούν την κινητοποίηση του κρατικού μηχανισμού και των πολιτών όσο και των ερευνητικών και επιστημονικών δυνατοτήτων. Η ίδια η ευρωπαϊκή εξέλιξη καθιστά κεντρικό ζήτημα την ανάγκη ανταλλαγής εμπειριών και γνώσεων, μεταφοράς και τεχνογνωσίας και διαμόρφωσης κοινών πολιτικών στον ευρύτερο τομέα της πολιτικής προστασίας.

1. Πολιτική Προστασία

1.1 Έννοια πολιτικής προστασίας

Η πολιτική προστασία (Κοροντζής, 2012-α) [N. 4622/2019, N. 4662/2020] αποσκοπεί στην προστασία της ζωής, υγείας και περιουσίας των πολιτών από φυσικές, τεχνολογικές και λοιπές καταστροφές ή καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου [N. 3013/2002]. Παράλληλα μεριμνά για τα πολιτιστικά και υλικά αγαθά, τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και τις υποδομές της χώρας, με στόχο την ελαχιστοποίηση των συνεπειών από τις καταστροφές και για τους λόγους αυτούς συγκροτείται εθνικός μηχανισμός πολιτικής προστασίας (Κοκκαλάκης, 2012-α).

Για την επίτευξη των πιο πάνω σκοπών καταρτίζεται το ανάλογο νομικό πλαίσιο (Κοροντζής, 2012-α) [N. 5075/2023 (Α' 206), N. 4622/2019 (Α' 133), N. 4662/2020 (Α' 27), Αριθ. 29190 οικ. Φ. 109.1 Απόφαση (3005 Β') N. 4989/2022 (Α' 208), Π.Δ. 70/2021 (Α' 161), Αριθ. 16287 Απόφαση (Β' 5848), N. 5075/2023 (Α' 206) και άρθρο 196 "Πολιτική Προστασία" της Συνθήκης της Λισαβώνας], βάσει του οποίου εκπονούνται σχέδια και προγράμματα πρόληψης ανά κατηγορία κινδύνου, λαμβάνονται μέτρα ετοιμότητας και αναλαμβάνονται δράσεις πρόληψης, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης.

Στο πλαίσιο του ίδιου σκοπού αξιοποιείται το ανθρώπινο δυναμικό και το σύνολο των διαθέσιμων δημόσιων και ιδιωτικών μέσων [άρθρο 3 N. 3013/2002].

1.2 Όργανα πολιτικής προστασίας

Τα όργανα πολιτικής προστασίας στην εθνική έννομη τάξη όπως καθορίζονται στο οικείο νομικό πλαίσιο, ήτοι N. 4662/2020 συνοπτικά είναι τα ακόλουθα:

1.2.1 Κυβερνητικό Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας (ΚΥΣΕΑ) [N. 4622/2019, άρθρο 8 παρ. 1]

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας [Π.Δ. 70/2021].

1.2.3 Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π.) [άρθρο 28 N.4662/2020].

1.2.4 Πυροσβεστικό Σώμα [άρθρο 74 N.4662/2020].

1.2.5. Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Διαχείρισης Κρίσεων (ΕΣΚΕΔΙΚ) [άρθρο 36 N.4662/2020].

1.2.6 Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας [άρθρο 11 N.4662/2020].

α. Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας [άρθρο 12 N.4662/2020].

β. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας (ΠΕΣΟΠΠ) [άρθρο 13 N.4662/2020].

γ. Τοπικά Επιχειρησιακά Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας (ΤΕΣΟΠΠ) [άρθρο 15 N.4662/2020].

1.2.7 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Κέντρα Πολιτικής Προστασίας (ΠΕΚΕΠΠ) [άρθρα 17 και 18 N.4662/2020].

1.2.8.Πλαίσια Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών (ΠΔΕΑ) [άρθρο 10 N.4662/2020].

Επίσης έχει συσταθεί Διυπουργική Επιτροπή Εθνικού Σχεδιασμού [άρθρο 8 N.4662/2020].

Στο άρθρο 4 του Ν. 5075/2023 ορίζονται οι δράσεις του Εθνικού Μηχανισμού, συνίστανται σε Πρόληψη, Ετοιμότητα, Αντιμετώπιση, Βραχεία Αποκατάσταση ενώ στο άρθρο 5 του Ν. 5075/2023 ορίζεται η διαβάθμιση κατάστασης ετοιμότητας του Εθνικού Μηχανισμού, ήτοι συνήθους ετοιμότητας (ήπια διακινδύνευση συμβάντος), κατάσταση αυξημένης ετοιμότητας (ενεργοποίηση πλαισίων διαχείρισης εκτάκτων αναγκών), κατάσταση επιφυλακής (εξάντληση μέτρων ετοιμότητας-επιφυλακής) και κατάσταση κινητοποίησης (ενεργοποίηση, απόφαση γενικού γραμματέα πολιτικής προστασίας).

2.Ευρωπαϊκή Ένωση και Πολιτική Προστασία.

Το Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο που αναφέρεται σε θέματα Πολιτικής Προστασίας περιγράφεται στις εξής Ευρωπαϊκές Πράξεις:

A.-ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 29ης Ιουλίου 2010, περί τροποποίησης της απόφασης της Επιτροπής 2004/277/ΕΚ, Ευρατόμ, όσον αφορά τους κανόνες εφαρμογής της απόφασης του Συμβουλίου 2007/779/ΕΚ, Ευρατόμ περί κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας (2010/481/ΕΕ, Ευρατόμ,) ΕΕ L 236 της 7.9.2010.

B.-ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο «COM (2010) 600 τελικό» Αναβάθμιση της ευρωπαϊκής αντιμετώπισης των καταστροφών: ο ρόλος της πολιτικής προστασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας [SEC(2010) 1243 SEC(2010) 1242].

Γ.-ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 20ης Δεκεμβρίου 2007, για την τροποποίηση της απόφασης 2004/277/ΕΚ, Ευρατόμ, όσον αφορά τους κανόνες εφαρμογής της απόφασης 2007/779/ΕΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου περί κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας (2008/73/ΕΚ, Ευρατόμ), ΕΕ L 20 της 24.1.2008.

Δ.-ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 8ης Νοεμβρίου 2007, περί δημιουργίας κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας (αναδιατύπωση), (2007/779/ΕΚ, Ευρατόμ), ΕΕ L 314 της 1.12.2007.

Ε.-ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 8ης Αυγούστου 2007, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής των διατάξεων περί μεταφοράς που περιέχονται στην απόφαση 2007/162/ΕΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου για τη θέσπιση χρηματοδοτικού μέσου πολιτικής προστασίας (2007/606/ΕΚ, Ευρατόμ), ΕΕ L 241 της 14.9.2007.

ΣΤ.-ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 5ης Μαρτίου 2007, για τη θέσπιση χρηματοδοτικού μέσου πολιτικής προστασίας (2007/162/ΕΚ, Ευρατόμ), ΕΕ L 71 της 10.3.2007.

Ζ.-ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 29ης Δεκεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής της απόφασης 2001/792/ΕΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, περί κοινοτικού μηχανισμού για τη διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας στις επεμβάσεις βοήθειας της πολιτικής προστασίας (2004/277/ΕΚ, Ευρατόμ), ΕΕ L 87 της 25.3.2004.

Η.-ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 23ης Οκτωβρίου 2001, περί κοινοτικού μηχανισμού για τη διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας στις επεμβάσεις βοήθειας της πολιτικής προστασίας (2001/792/ΕΚ, Ευρατόμ), ΕΕ L 297 της 15.11.2001.

Θ.- Τμήμα 6, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, Άρθρο III - 284, Ν. 3341/2005 (Α' 115), «Κύρωση της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης».

- Με τις πιο πάνω πράξεις θεσπίστηκε ευρωπαϊκός μηχανισμός, για τη διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών (Κ-Μ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), στα πλαίσια επεμβάσεων της πολιτικής προστασίας σε καταστάσεις μείζονος έκτακτης ανάγκης, υφιστάμενης ή επαπειλούμενης, οι οποίες ενδέχεται να απαιτούν επείγουσα αντίδραση (Κοκκαλάκης, 2010-α).

- Σκοπός του μηχανισμού είναι η καλύτερη προστασία των πολιτών κατά πρώτο λόγο, αλλά και του περιβάλλοντος και των περιουσιών, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής κληρονομιάς, σε περιπτώσεις μείζονων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, ήτοι φυσικών, τεχνολογικών, αιτιολογικών ή περιβαλλοντικών ατυχημάτων που σημειώνονται εντός και εκτός της Ε.Ε., περιλαμβανομένης και της ακούσιας θαλάσσιας ρύπανσης. Με το μηχανισμό δεν τίγονται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σχετική νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας ή από υφιστάμενες διεθνείς συμφωνίες

- Γενικός σκοπός του μηχανισμού, είναι η κατόπιν αιτήσεως βοήθεια σε περίπτωση τέτοιων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και η διευκόλυνση του καλύτερου συντονισμού των επεμβάσεων βοήθειας που διενεργούν τα Κ-Μ και η Ε.Ε., λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ανάγκες των

απομονωμένων, απόκεντρων και λοιπών περιοχών ή νήσων της Ε.Ε.

- Ο μηχανισμός απαρτίζεται από σειρά δράσεων και στοιχείων μεταξύ των οποίων:

- α.- προσδιορισμός των ομάδων επέμβασης και άλλων μέσων στήριξης, που θα μπορούσαν να διατεθούν στα Κ-Μ για επεμβάσεις βοήθειας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης,

- β.- εκπόνηση και εφαρμογή εκπαιδευτικού προγράμματος για τις ομάδες παρέμβασης και τα άλλα μέσα στήριξης καθώς και τους εμπειρογνώμονες των ομάδων αξιολόγησης ή και συντονισμού,

- γ.- εγκαθίδρυση και διαχείριση ενός κέντρου παρακολούθησης και πληροφοριών,

- δ.-θέσπιση και διαχείριση κοινού συστήματος επικοινωνίας και πληροφοριών έκτακτης ανάγκης και δράσεις στήριξης, όπως διευκόλυνση μεταφοράς υλικού για τις επεμβάσεις,

- ε.-εργαστήρια, σεμινάρια και ποιοτικά σχέδια σε ότι αφορά τις σημαντικές πτυχές των επεμβάσεων κ.λπ.

Η λειτουργία του μηχανισμού υποστηρίζεται κυρίως από:

Τη ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ (DG ECHO).

Ενεργοποιείται ο μηχανισμός:

- Όποτε υπάρχει καταστροφή ή ανθρωπιστική κατάσταση έκτακτης ανάγκης, η Ε.Ε. παρέχει βοήθεια στις πληγείσες χώρες, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές της ανθρωπιστικής βοήθειας: ανθρωπισμός, αμεροληψία, ουδετερότητα και ανεξαρτησία.

- Η ανθρωπιστική δράση της Ε.Ε. ενσωματώνει επίσης την αρχή της αλληλεγγύης, όπως ορίζεται στη Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία ορίζει ότι η Ε.Ε. θα παρέχει βοήθεια, ανακούφιση και προστασία στα θύματα φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών και θα ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών προς τον σκοπό αυτό (Συνθήκη της Λισαβόνας, άρθρα 196 και 214).

- Η πολιτική προστασία και η ανθρωπιστική βοήθεια είναι συμπληρωματικές. Στην περίπτωση της ανθρωπιστικής βοήθειας, η Γενική Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας και Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG ECHO) από κοινού με τα κράτη μέλη της Ε.Ε. αποτελεί έναν από τους κορυφαίους παγκόσμιους χορηγούς ανθρωπιστικής βοήθειας. Όσον αφορά την πολιτική προστασία, η Ε.Ε. αναλαμβάνει υποστηρικτικό ρόλο, συντονίζοντας τις εθελοντικές συνεισφορές σε είδος βοήθειας από χώρες που συμμετέχουν στον μηχανισμό πολιτικής προστασίας της Ε.Ε.

- Ο Μηχανισμός μπορεί να ενεργοποιηθεί σε περιπτώσεις φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, τρομοκρατικών ενεργειών και τεχνολογικών, ραδιολογικών ή περιβαλλοντικών

ατυχημάτων, συμπεριλαμβανομένης και της ακούσιας θαλάσσιας ρύπανσης, κατά την ειρηνική περίοδο.

- Κάθε χώρα που πλήττεται από μεγάλες καταστροφές μπορεί να ζητήσει βοήθεια, καθώς και την κινητοποίηση επιχειρησιακών μέσων που έχουν εθελοντικά παρασχεθεί στην ΕΕ από τις χώρες του Μηχανισμού. Στον Μηχανισμό συμμετέχουν σήμερα 33 χώρες: τα 27 Κράτη Μέλη της Ένωσης, η Ισλανδία και η Νορβηγία από τις χώρες του ΕΟΧ (Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος), καθώς και το Μαυροβούνιο, η Σερβία, η Βόρεια Μακεδονία και η Τουρκία.

- Η Γ.Γ.Π.Π. συμμετέχει ενεργά στον Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ και συνδέεται μέσω της ειδικής διαβαθμισμένης ηλεκτρονικής πλατφόρμας «CECIS» με το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών (ERCC) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (<https://erccportal.jrc.ec.europa.eu/>). Σημειώνεται ότι η Χώρα μας συμμετέχει με προσφορά μονάδων Πολιτικής Προστασίας (όπως ομάδες έρευνας και διάσωσης, μονάδες αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών, Ιατρικές μονάδες κλπ), καθώς και με εμπειρογνώμονες, ενώ συμμετέχει και σε ασκήσεις του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας.

Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ε.Ε. αποτελείται από τα:

1. ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ/EMERGENCY RESPONSE COORDINATION CENTRE (ERCC)

2. ΚΟΙΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ/COMMON EMERGENCY COMMUNICATION INFORMATION SYSTEM (CESIS)

3. EUROPEAN FOREST FIRE INFORMATION SYSTEM (EFFIS) –COPERNICUS

4. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ/GLOBAL DISASTER ALERT AND COORDINATION SYSTEM (GDACS)

5. RescEU/ΙΔΡΥΣΗ 2019 ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ

Το ΕΣΚΕΔΙΚ είναι το σημείο επαφής της Ελλάδας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό [άρθρο 36, Ν. 4662/2020] (Κοκκαλάκης, 2010-β).

3. - ΝΑΤΟ και Πολιτική Προστασία (ΝΑΤΟ, 2024)

Στο πλαίσιο του πολιτικού πυλώνα του ΝΑΤΟ (ΝΑΤΟ, 2024-α) λειτουργεί η Επιτροπή Πολιτικού Σχεδιασμού Εκτάκτων Αναγκών της Συμμαχίας (Civil Emergency Planning Committee – C.E.P.C.), στην οποία εκπροσωπούνται όλα τα Κ-Μ της Συμμαχίας. Στην Επιτροπή αυτή συμμετέχουν επίσης και οι χώρες – εταίροι της Συμμαχίας (Euro Atlantic Partnership Countries –E.A.P.C.).

Στο πλαίσιο της C.E.P.C. λειτουργούν τέσσερις υπό-επιτροπές, οι οποίες μετά την πρόσφατη συγχώνευσή τους έχουν ως ακολούθως: α.-Ομάδα

Πολιτικής Προστασίας (Civil Protection Group – C.P.G.). β.-Ομάδα Βιομηχανικών Πόρων και Υπηρεσιών Επικοινωνιών (Industrial Resources & Communications Services Group – I.R.C.S.G.). γ.-Ομάδα Δημόσιας Υγείας, Τροφίμων και Ύδατος (Public Health and Food/Water

Group – P.H.F.W.G.) και

δ.-Ομάδα Μεταφορών (Transport Group – T.G.).

Η C.E.P.C. παρέχει κατευθύνσεις σε θέματα πολιτικής και σχεδιασμού για την περίπτωση εκτάκτων αναγκών, και συντονίζει επίσης ένα ευρύ φάσμα υποστηρικτικών έργων της Συμμαχίας, μέσω των παραπάνω υποεπιτροπών της καθώς και ομάδων εργασίας (working groups) που συστήνονται για διάφορα επιμέρους θέματα.

Στην Ελλάδα, αρμόδιος φορέας για τον συντονισμό των διαδικασιών και ενεργειών όλων των εμπλεκόμενων, που παρακολουθούν τη δραστηριότητα των ως άνω επιτροπών είναι το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Αμύνης (Γ.Ε.ΕΘ.Α.), μέσω της εξουσιοδοτημένης προς αυτό διευθύνσεως του, ενώ η Γ.Γ.Π.Π. συμμετέχει ενεργά στις εργασίες της Ομάδας Πολιτικής Προστασίας (Civil Protection Group – C.P.G.), και συνεργάζεται στενά με τα άλλα κράτη μέλη του ΝΑΤΟ.

Υπό την C.E.P.C. λειτουργεί επίσης το Euro Atlantic Disaster Response Coordination Center (E.A.D.R.C.C.) (ΝΑΤΟ, 2024-β), που αποτελεί τον μηχανισμό του ΝΑΤΟ για την αντιμετώπιση τόσο φυσικών, όσο και τεχνολογικών καταστροφών. Το κέντρο επιχειρήσεων του E.A.D.R.C.C. λειτουργεί επί 24ώρου βάσεως και συνεργάζεται με τα σημεία επαφής των χωρών μελών της Συμμαχίας (ΝΑΤΟ, 2024-γ).

4. Πολιτική Προστασία και Κύριες Αρχές Ασφαλείας

4.1 Ελληνική Αστυνομία [Ν. 4249/2014, άρθρα 21, 61].

4.2 Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή [Ν.4150/2023, Π.Δ. 70/2015].

4.3 Πυροσβεστικό Σώμα [Π.Δ. 70/2021, Ν. 4662/2020 (Α' 27)]

4.4 Πολιτική Προστασία και Ένοπλες Δυνάμεις.

Η αποστολή των Ε.Δ. καθορίζεται σύμφωνα με τον Ν. 3013/2002 (Α' 102) για την ειρήνη, με το Ν.Δ. 17/1974 (Α' 236) και το Ν. 3536/2007(Α' 42) για περίοδο κρίσης και πολέμου.

5.Κύριος σχεδιασμός Πολιτικής Προστασίας Σχέδιο «Ξενοκράτης»

Το σχέδιο «Ξενοκράτης» [Υ.Α. 1299 [Έγκριση του από 7.4.2003 Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» (Β' 423)] έχει εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση της παραγράφου 1 του άρθρου 17 του Ν. 3013/2002 (Α' 102).

Ο σκοπός του σχεδίου, είναι η διαμόρφωση ενός συστήματος αποτελεσματικής αντιμετώπισης καταστροφικών φαινομένων και ως εκ τούτου, στα πλαίσια του δυνατού της προστασίας της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών καθώς και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα:

1. Προσδιορίζονται οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες και φορείς, καθώς και τα όργανα που διευθύνουν και συντονίζουν τις επιχειρησιακές δυνάμεις σε όλα τα επίπεδα [βλ. Πίνακα 1].

2. Παρέχονται ουσιώδη στοιχεία στις αρμόδιες υπηρεσίες για την εκτίμηση καταστάσεων, αξιολόγηση κινδύνων, επισημάνση ευπαθών χώρων και ακολούθως εκπόνηση ειδικών σχεδίων στα πλαίσια του βασικού σχεδίου «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» προς αντιμετώπιση των κατά περίπτωση κινδύνων.

3. Δίδονται κατευθυντήριες γραμμές για την χάραξη στρατηγικών και τακτικών, την ορθή οργάνωση και εξοπλισμό των υπηρεσιών και την διαμόρφωση επιχειρησιακής φιλοσοφίας για την έγκαιρη κινητοποίηση, δραστηριοποίηση, διεύθυνση και συντονισμό του ανθρωπίνου δυναμικού και μέσων.

4. Προβλέπεται η δημιουργία δυνατοτήτων διοικητικής μέριμνας για την αντιμετώπιση προβλημάτων, τόσο των επιχειρησιακών δυνάμεων όσο και των πληγέντων πολιτών.

5. Τέλος, προβλέπεται η δημιουργία συστήματος επικοινωνίας και ροής πληροφοριών, μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και παραγόντων στη διαχείριση των κρίσεων.

Επιπρόσθετα, οι έννοιες – ορισμοί που βοηθούν στην κατανόηση και λειτουργία του σχεδίου «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» είναι οι εξής:

1.-Καταστροφή νοείται κάθε ταχείας ή βραδείας εξέλιξης φυσικό φαινόμενο ή τεχνολογικό συμβάν στο χερσαίο, θαλάσσιο και εναέριο χώρο, το οποίο προκαλεί εκτεταμένες δυσμενείς επιπτώσεις στον άνθρωπο, καθώς και στο ανθρωπογενές ή φυσικό περιβάλλον.

2.-Η ένταση της καταστροφής καθορίζεται από το μέγεθος των απωλειών ή ζημιών που αφορούν στη ζωή, στην υγεία και στην περιουσία των πολιτών, στα αγαθά, στις παραγωγικές πηγές και στις υποδομές.

3.-Κίνδυνος νοείται η πιθανότητα εκδήλωσης ενός φυσικού φαινομένου ή τεχνολογικού συμβάντος ή και λοιπών καταστροφών, σε συνδυασμό με την ένταση των καταστροφών, που μπορεί να προκληθούν στους πολίτες, στα αγαθά, στις πλουτοπαραγωγικές πηγές και στις υποδομές μιας περιοχής.

4.-Γενική καταστροφή νοείται η καταστροφή που εκτείνεται σε περισσότερες από τρεις περιφέρειες της χώρας.

5.-Περιφερειακή καταστροφή μικρής έντασης, νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το

δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας της περιφέρειας.

6.-Περιφερειακή καταστροφή μεγάλης έντασης, νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλες περιφέρειες ή και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς.

7.-Τοπική καταστροφή μικρής έντασης, νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας σε επίπεδο νομού.

8.-Τοπική καταστροφή μεγάλης έντασης, νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται, η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλους νομούς, περιφέρειες ή και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς.

9.-Κατάσταση κινητοποίησης πολιτικής προστασίας, είναι η ενεργοποίηση και η κλιμάκωση της δράσης του δυναμικού και των μέσων πολιτικής προστασίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για τους σκοπούς της πολιτικής προστασίας και ειδικότερα για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών από καταστροφές ή και για τον έλεγχο και περιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων που σχετίζονται με τους αντίστοιχους κινδύνους. Η κατάσταση κινητοποίησης πολιτικής προστασίας διακρίνεται σε:

(α)Κατάσταση ετοιμότητας πολιτικής προστασίας, λόγω τεκμηριωμένου κινδύνου, στην οποία περιλαμβάνεται η κλιμάκωση της ετοιμότητας του δυναμικού και των μέσων πολιτικής προστασίας, κατά την εξειδίκευση που γίνεται στο σχεδιασμό ετοιμότητας.

(β)Κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας, στην οποία περιλαμβάνεται η κατάσταση, που σχετίζεται με συγκεκριμένη καταστροφή, για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται:

1.-Ειδικός συντονισμός από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας του δυναμικού και των μέσων των υπηρεσιών και των φορέων που αναλαμβάνουν δράση σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και

2.-κινητοποίηση δυναμικού και μέσων επιπλέον του διατιθεμένου υπό κανονικές συνθήκες.

Τέλος, με το εν λόγω σχέδιο παρέχονται οδηγίες σε όλα τα υπουργεία, προκειμένου να καταρτίσουν τα ειδικά σχέδια της αρμοδιότητάς τους και να τα διαβιβάσουν στο υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη για τελική έγκριση.

Ως Παραρτήματα το εν λόγω σχέδιο περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Αρμόδιοι προς σχεδίαση φορείς [Παράρτημα Α].
- Επιστημονική – Επιχειρησιακή Ορολογία [Παράρτημα Β].

- Διαγράμματα ροής πληροφοριών [Παράρτημα Γ].

- Όργανα Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών [Παράρτημα Δ].

- Αναφορές Καταστροφών [Παράρτημα Ε], οι οποίες διακρίνονται σε «συνοπτικές αναφορές έκτακτου συμβάντος» καθώς «λεπτομερής αναφορά έκτακτου συμβάντος»

- Οδηγίες Σχεδίασης [Παράρτημα ΣΤ].

1.- Στο υπόψη παράρτημα δίνονται οδηγίες σχεδίασης με σκοπό στην ορθή και ομοιόμορφη σχεδίαση όλων των φορέων. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η τυποποίηση των σχεδίων για τον καλύτερο έλεγχο, εφαρμογή και αξιολόγηση καθώς και στη δημιουργία ενιαίου συστήματος αναφοράς και προσεγγίσεως και αντιμετώπισης των προβλημάτων από τους εμπλεκόμενους φορείς.

2.- Οι βασικοί παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη στη σχεδίαση είναι:

- Νομοθεσία.
- Οργάνωση.
- Εκτέλεση.

3.- Δίνεται έμφαση σε ειδικούς παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη όπως:

- Συνεργασία υπουργείων και υφιστάμενων υπηρεσιών, υπόχρεων για σχεδίαση μέχρι τελικής διαμορφώσεως και εγκρίσεως των σχεδίων.

- Προσδιορισμός αναγκαίων και ειδικών απαιτήσεων σχεδίασης και επισήμανση ενδεικτικά των βασικών αξόνων της επιχειρησιακής φιλοσοφίας.

- Σχεδίαση βάσει των υπάρχουσων δυνατοτήτων σε δυναμικό και μέσα, η οποία θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από προβλεπτικότητα, επινοητικότητα, ελαστικότητα στην εφαρμογή και να δίνει λύσεις.

4.- Ιδιαίτερη σημασία δίνεται σε:

- Άμεση πρόνοια της Πολιτείας για την αποκατάσταση των ζημιών και παροχή αρωγής στους πληγέντες.

- Καθορισμός μέτρων αντιμετώπισης κινδύνων από Ρ.Β.Χ.Π. υλικά [Ραδιολογικά - Βιολογικά – Χημικά – Πυρηνικά] (βιοτρομοκρατία).

- Ενημέρωση των πολιτών για τους επικείμενους κινδύνους, προκειμένου να λάβουν μέτρα αυτοπροστασίας και συνδρομή στο έργο της πολιτείας.

- Ψυχολογική υποστήριξη των πληγέντων για αποφυγή πανικού.

Σήμερα λοιπά σχέδια που έχουν εκπονηθεί είναι: ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ (Γενικό σχέδιο αντιμετώπισης τεχνολογικών ατυχημάτων μεγάλης έκτασης), ΒΟΡΕΑΣ (Σχέδιο αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών

και άμεσης διαχείρισης συνεπειών από εκδήλωση χιονοπτώσεων και παγετού), ΠΑΝΔΩΡΑ (Γενικό σχέδιο διαχείρισης ΧΒΡΠ απειλών και συμβάντων), ΔΑΡΔΑΝΟΣ (αναφέρεται στη διαχείριση από εκδήλωση πλημμυρικών φαινομένων), ΕΓΚΕΛΑΔΟΣ (αναφέρεται στη διαχείριση από σεισμούς), ΙΟΛΑΟΣ (στη διαχείριση από δασικές πυρκαγιές), ΤΑΛΩΣ (αναφέρεται στη διαχείριση συνεπειών από έκρηξη στο ηφαίστειο της Σαντορίνης).

6.Μοντέλο Διοίκησης Ολυμπιακών Αγώνων 2004 (Κοροντζής, 2021-α)

7.Δομή – Επίπεδα Διοίκησης Περιστατικών και Κρίσεων

Σε πολλές περιπτώσεις που υπάρχουν σημαντικά περιστατικά ή κρίσεις, είτε αυτά/ές αναφέρονται σε συμβάντα (πλημμύρες, σεισμοί κ.λπ.) είτε σε ατυχήματα (π.χ. αεροπορικά), πρέπει εκ των προτέρων να έχουν σχεδιαστεί οι βασικές ενέργειες που θα υλοποιηθούν κατά την εξέλιξη του περιστατικού. Βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη μίας ολοκληρωμένης μονάδας, η οποία θα είναι κατάλληλα επανδρωμένη και εξοπλισμένη ώστε να ανταποκριθεί και να αναλάβει την εξέλιξη του περιστατικού - κρίσης.

Ο βασικός κορμός διοίκησης περιστατικών είναι ο εξής:

Τα επίπεδα διοίκησης που συνήθως δημιουργούνται για την διεύθυνση κρίσιμων περιστατικών - κρίσεων είναι τέσσερα (04) :

το Πολιτικό επίπεδο,

το Στρατηγικό επίπεδο,

το Επιχειρησιακό (επίπεδο Διοίκησης Περιστατικού) και το

το Τακτικό (επίπεδο διοίκησης σκληρής επεισοδίου)[βλ. Πίνακας II].

Κάθε ένα από τα παραπάνω επίπεδα έχει ιδιαίτερες ευθύνες και δικαιοδοσία.

Το πρώτο επίπεδο, το Πολιτικό είναι το ανώτατο επίπεδο διοίκησης στο οποίο λαμβάνονται πολιτικής φύσης αποφάσεις σε επίπεδο κυβέρνησης. Καθορίζει την γενική πολιτική έναντι διαφόρων θεμάτων, λαμβάνει κύριες αποφάσεις και δίνει εξουσιοδοτήσεις για να τεθούν οι παράμετροι εντός των οποίων θα κινηθούν και θα ενεργήσουν τα κατώτερα επίπεδα διοίκησης. Η εμπλοκή αυτού του επιπέδου διοίκησης σε μία κρίση είναι περιοδική.

Το δεύτερο επίπεδο, το Στρατηγικό καλείται να εκτελέσει τις εντολές του Πολιτικού επιπέδου με το οποίο βρίσκεται σε στενή συνεργασία. Αποτελείται από τα ανώτατα επίπεδα της γραφειοκρατικής διοίκησης π.χ. Αρχηγούς φορέων, Γενικούς Διευθυντές υπουργείων κ.λπ.

Το τρίτο επίπεδο το Επιχειρησιακό (Επίπεδο Διοίκησης Περιστατικού), έχει την ευθύνη για την

γενική διεύθυνση και τον συντονισμό της ανταπόκρισης σε ένα κρίσιμο περιστατικό - κρίση. Έχει την ευθύνη να παρέχει στο Στρατηγικό και Πολιτικό επίπεδο τις πληροφορίες που αυτό χρειάζεται, για να λάβει τις πολιτικές αποφάσεις. Επίσης εξασφαλίζει ότι το κατώτερο επίπεδο διοίκησης γνωρίζει ποιες είναι οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές, για την πολιτική που πρέπει να ακολουθήσει κατά τον χειρισμό του επεισοδίου, καθώς και το επίπεδο της επιπρόσθετης υποστήριξης σε υλικά και μέσα που μπορεί να χρειαστούν. Ανταποκρίνεται στα κέντρα επιχειρήσεων του κάθε φορέα.

Η συμμετοχή του επιπέδου αυτού στην διαδικασία διαχείρισης ενός κρίσιμου περιστατικού - κρίσης είναι συνεχής. Το επίπεδο αυτό εκπροσωπεί κατάλληλο στέλεχος – όργανο ανάλογα με το περιστατικό – κρίση που λαμβάνει χώρα, και τον ειδικότερο σχεδιασμό των φορέων και αναφέρεται στην φυσική ή αμέσως ανώτερη ιεραρχία.

Το τέταρτο επίπεδο Τακτικό (Επίπεδο Διοίκησης Σκηνής), έχει την ευθύνη για την διεξαγωγή όλων των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση ενός κρίσιμου περιστατικού - κρίσης. Στο επίπεδο αυτό πραγματοποιούνται όλες οι αναγκαίες ενέργειες που θεωρούνται αρμόζουσες για να εξασφαλιστεί ότι το Συμβούλιο Διαχείρισης Κρίσης και τα ανώτερα επίπεδα εξουσίας (τέταρτο και τρίτο), ενημερώνονται πλήρως και εγκαίρως για όλες τις εξελίξεις. Η ανάμειξη του συνεπώς στην ανταπόκριση σε κρίση είναι συνεχής, με την διαφορά ότι είναι τακτικού επιπέδου και ο Διοικητής Σκηνής έχει την ευθύνη για την εφαρμογή των αποφάσεων που ελήφθησαν από το Πολιτικό και Στρατηγικό Επίπεδο και των οδηγιών που χορηγήθηκαν από το Επιχειρησιακό Επίπεδο.

Η ταχεία και αποτελεσματική εγκαθίδρυση του Διοικητή Σκηνής είναι κρίσιμη για την επιτυχή διαχείριση του περιστατικού συνολικά. Είναι ανάγκη δε σε ορισμένες ειδικές και εξαιρετικές περιπτώσεις, ο Διοικητής Σκηνής να είναι ο πιο κατάλληλος και εξειδικευμένος για τη συγκεκριμένη αποστολή.

Διοικητής Περιστατικού (Δ.Π.)

Ο Διοικητής Περιστατικού αναλαμβάνει τη γενική διοίκηση, συντονισμό και έλεγχο του περιστατικού και αποφασίζει για όλα τα σημαντικά θέματα διαχείρισης του που επηρεάζουν το ευρύτερο πεδίο.

Κύριος ρόλος του είναι η διαχείριση των απαιτούμενων πόρων (δυνάμεων και μέσων), καθώς και ο συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων στο περιστατικό φορέων.

Διοικητής Σκηνής (Δ.Σ.)

Ο Διοικητής Σκηνής, αναλαμβάνει τη διοίκηση από τον αρχικό-προσωρινό Διοικητή Σκηνής και ορίζει βοηθούς του για την υποστήριξη του έργου του.

Σε περίπτωση που του εκχωρηθεί η εξουσία από το Διοικητή ανωτέρου επιπέδου διοίκησης, αναλαμβάνει τη συνολική διοίκηση της σκηνής θέτοντας υπό τις εντολές εκτός τους πόρους που του διατίθενται για την διαχείριση του περιστατικού και αυτούς της εγκατάστασης.

Αρχικός – Προσωρινός Διοικητή Σκηνής

Αρχικός – Προσωρινός Διοικητής Σκηνής, είναι ο πρώτος επικεφαλής ομάδας από το αρμόδιο προσωπικό ασφάλειας που προστρέχει και επιλαμβάνεται του περιστατικού μέχρι να αναλάβει ο Διοικητής Σκηνής. Πρωτεύον καθήκον του είναι η απομόνωση του περιστατικού, η αποτροπή κλιμάκωσής του, ο περιορισμός των επιπτώσεων του και η επικοινωνία - ενημέρωση των προϊσταμένων επιπέδων Διοίκησης (Κοροντζής, 2021-α).

7. Προβληματισμοί

Συνοπτικά από την μελέτη των διατάξεων του σχεδίου ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ προκύπτουν τα εξής ουσιαστικά ερωτήματα:

A.- Πως τα στελέχη της πολιτικής προστασίας θα συντονίσουν ενέργειες και δράσεις φορέων που είναι εξειδικευμένοι στο αντικείμενό τους, και διαθέτουν στελέχη με τεχνογνωσία κατάλληλη για αντιμετώπιση κρίσεων, περιστατικών και συμβάντων που εμπίπτουν στον κύκλο αρμοδιοτήτων τους.

Στη παράγραφο 6. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ (ΔΜ) – ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ & β, Συντονισμός Επιχειρήσεων του σχεδίου ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ ορίζεται: «Ο συντονισμός των εμπλεκόμενων επιχειρησιακών δυνάμεων για την αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων, γίνεται αναλόγως του είδους ή της έντασης της καταστροφής (Γενική, Περιφερειακή, Τοπική) από τον Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας, τους οικείους Γενικούς Γραμματείς Περιφερειών και τους Νομάρχες αντίστοιχα. Οι ανωτέρω στο έργο τους συνεπικουρούνται από τους επικεφαλής των δυνάμεων που ενεργούν στον τομέα ευθύνης τους».

Όπως περιγράφηκε πριν οι ρόλοι πολιτικού και επιχειρησιακού επιπέδου είναι διακριτοί. Συντονισμός επιχειρήσεων από πολιτικά πρόσωπα, τα οποία στην συντριπτική πλειοψηφία τους δεν γνωρίζουν από επιχειρησιακές δράσεις, όπως επίσης και το αντικείμενο που διαχειρίζονται είναι επικίνδυνος και ενίοτε καταστροφικός. Το πολιτικό επίπεδο απλά πρέπει να προβαίνει στην παροχή πολιτικών κατευθύνσεων και τα υπόλοιπα θα πρέπει να αξιολογούνται από τους καθ' ύλην αρμόδιους επιχειρησιακούς φορείς, οι οποίοι αναλαμβάνουν και τις σχετικές δράσεις.

Σε κάθε περίπτωση και με βάση το μοντέλο της διοίκησης ενός περιστατικού που αναπτύχθηκε κύρια στη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων (Ο.Α.) 2004, η διαχείριση ενός περιστατικού σε επίπεδο Διοικητή

Περιστατικού, θα πρέπει να πραγματοποιείται από τον φορέα στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του οποίου εμπύπτει το συγκεκριμένο περιστατικό. Λοιποί φορείς και μέσα πρέπει να διατίθενται στην απόλυτη διοίκηση του συγκεκριμένου φορέα, που διαθέτει την εμπειρία και την τεχνογνωσία να αντιμετωπίσει το περιστατικό.

Β.- Με ποια τεχνογνωσία τα στελέχη της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας θα εγκρίνουν τα ειδικά σχέδια που εκπονούν οι εμπλεκόμενοι φορείς, (ενότητα 5 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ & 1, σχεδίου ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ), οι οποίοι είναι εξειδικευμένοι στα καθήκοντα που ασκούν που η Πολιτεία τους έχει αναθέσει θεσμικά, τα οποία ασκούν και για μεγάλο χρονικό διάστημα αποκτώντας και την κατάλληλη τεχνογνωσία και εμπειρία.

Ειδικότερα ορίζεται: «Καταρτίζουν τα Ειδικά Σχέδια της αρμοδιότητάς τους που καθορίζονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Α" και διαβιβάζουν αυτά στο υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης/Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας για τελική έγκριση».

Ποιος διαθέτει από την Πολιτική Προστασία τα προσόντα, την τεχνογνωσία και την επιχειρησιακή εμπειρία για να αξιολογήσει π.χ. ένα σχέδιο αντιμετώπισης ρύπανσης στη θάλασσα (Korontzis, 2012-β), ή θέματα έρευνας και διάσωσης (Korontzis, 2012-γ); Ή ποιος διαθέτει την τεχνογνωσία για την έγκριση σχεδίου Ρ.Β.Χ.Π. πλην των στελεχών των καθ' ύλην φορέων που σχεδιάζουν για την αντιμετώπιση Ρ.Β.Χ.Π. απειλών;

Η άσκηση μίας τέτοιας αρμοδιότητας, ήτοι η έγκριση σχεδίων είναι πολύ σημαντική υπόθεση για να ασκείται από στελέχη έξωθεν από καθ' ύλην αρμόδιους φορείς, στελέχη τα οποία δεν διαθέτουν καθόλου ή την κατάλληλη επιχειρησιακή εμπειρία.

Γ.- Με ποιο σύγχρονο σύστημα επικοινωνίας και ροής πληροφοριών (πλην των ήδη συμβατικών που υπάρχουν) μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, θα επιτευχθεί ο συντονισμός τους, όταν κληθούν από κοινού να δράσουν. Σύστημα το οποίο θα επιτύγχανε διακλαδικό – επιχειρησιακό συντονισμό, αν ποτέ ολοκληρωνόταν ήταν το C4I (Korontzis, 2012-δ), το οποίο όμως κατά τη διάρκεια των Ο.Α. 2004 ΔΕΝ λειτούργησε (Korontzis, 2020-β). Τώρα στο πλαίσιο του ΑΙΓΙΣ έχει αναληφθεί πρωτοβουλία για τον εκσυγχρονισμό του μηχανισμού πολιτικής προστασίας με σκοπό μεταξύ των άλλων τη δημιουργία καθετοποιημένης δομής. Σίγουρα έχουν πραγματοποιηθεί βήματα προόδου όπως η χρήση του 112, η αξιοποίηση drones κλπ. Αλλά υπάρχουν απώλειες σε εκτάσεις (δασικές και αστικές) αλλά και ανθρώπινων ζωών. Κάτι το οποίο σημαίνει ότι το σύστημα που έχει καταρτιστεί δεν αποδίδει αποτελεσματικότητα.

Ειδικότερα στην παράγραφο 1. ΣΚΟΠΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ & 5 του Σχεδίου Ξενοκράτης αναγράφεται: «Τέλος, προβλέπεται η δημιουργία συστήματος

επικοινωνίας και ροής πληροφοριών μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και παραγόντων στη διαχείριση των κρίσεων».

Είναι δεδομένο ότι το εν λόγω σύστημα θα προβλέπει την ροή πληροφοριών μεταξύ πολλών υπηρεσιών και φορέων. Ειδικότερα η διασύνδεση αυτή είναι απαραίτητη και θα αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητά της σε περιστατικά που συνιστούν κρίση. Θα άξιζε πραγματικά να παρουσιαστεί η αποτελεσματικότητα αυτού του συστήματος και το κυριότερο που έχει, αν έχει, δοκιμαστεί αυτό το σύστημα. Στη παράγραφο 6. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ (ΔΜ) – ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ & γ Επικοινωνίες περιγράφονται γενικές διατυπώσεις χρήσης υφιστάμενων συστημάτων. Είναι επαρκείς αυτές για την αμεσότητα ροής των πληροφοριών;

Τα ανωτέρω πρέπει να ληφθούν υπόψη σε έναν απαραίτητο κατά την άποψή μου νέο σχεδιασμό, στην κατεύθυνση ενίσχυσης της δράσης των καθ' ύλην αρμόδιων φορέων και με σύγχρονα συστήματα επικοινωνιών, αυτόματης μεταφοράς εικόνας και πληροφορίας. Κομβικό σημείο στον σχεδιασμό διαδραματίζει και ορθά το Πυροσβεστικό Σώμα, του οποίου οι δράσεις βρίσκονται πλησιέστερα στο αντικείμενο της πολιτικής προστασίας. Επίσης κρίνεται απαραίτητη η αφομοίωση και εφαρμογή του συστήματος διοίκησης περιστατικού βάσει της τεχνογνωσίας των Ο.Α. 2004 στη βάση επιχειρησιακού χειρισμού του περιστατικού από τον καθ' ύλην αρμόδιο φορέα.

Συμπεράσματα – προτάσεις

Το επιχειρησιακό πλαίσιο και δη οι επιχειρησιακές διαδικασίες σε εθνικό επίπεδο χρειάζονται βελτίωση. Σε κάθε περίπτωση προβλήματα που δημιουργούνται κατά την εφαρμογή των διαφόρων σχεδίων και σχετίζονται με τον συντονισμό των δράσεων και των επιχειρήσεων, τις παρεμβάσεις των φορέων, μπορούν να αντιμετωπιστούν – επιλυθούν με την πραγματοποίηση κατάλληλων ασκήσεων και προσομοιώσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο με τη συμμετοχή όλων των φορέων.

Στην Ελλάδα, αυτό είναι μία επιτακτική ανάγκη καθώς σε περιόδους καταστροφών παρατηρήθηκαν όπως και παρατηρούνται προβλήματα στο συντονισμό της δράσης των φορέων και των αρμοδίων δυνάμεων, με αποτέλεσμα συνολικά η δράση και η αποτελεσματικότητα της πολιτικής προστασίας να μην έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα έναντι του κοινωνικού συνόλου.

Χρειάζεται να πραγματοποιηθεί εκσυγχρονισμός ή και εγκατάσταση με ροή εικόνας και πληροφορίας σε πραγματικό χρόνο του Κέντρου Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας, καθώς και η διασύνδεσή του με τα Κέντρα Επιχειρήσεων των φορέων που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση περιστατικών Εκτάκτων Αναγκών (Ε.Δ., Π.Σ., ΕΛ.Α.Σ., ΕΚΑΒ, Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ.), όπως επίσης και η διασύνδεσή του με τις

μονάδες Πολιτικής Προστασίας που εδρεύουν στους ΟΤΑ α' και β' βαθμού.

Αυτός ο εκσυγχρονισμός σημαίνει αυτόματα, αμεσότητα στην ροή πληροφοριών μεταξύ όλων των φορέων και υπηρεσιών για περιστατικά που συμβαίνουν. Κατά συνέπεια η αμεσότητα των πληροφοριών, σημαίνει άμεσες και βέλτιστες λύσεις για την επιτυχή λύση – έκβαση όλων των περιστατικών - συμβάντων.

Ενίσχυση του ρόλου των Ε.Δ. στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, καθώς οι Ε.Δ. διαθέτουν πόρους, μέσα και τεχνογνωσία για αντιμετώπιση κρίσεων.

Τακτική εκτέλεση ασκήσεων προσομοίωσης σε επιτελικό και επιχειρησιακό επίπεδο για την καλύτερη συνεργασία, την ετοιμότητα, τον έλεγχο του χρόνου απόκρισης και συντονισμό των υπηρεσιών και φορέων που εμπλέκονται στην πολιτική προστασία με σκοπό την διαπίστωση τυχόν δυσλειτουργιών. Στις ασκήσεις θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα, ώστε να περιλαμβάνονται όλες οι μορφές των καταστροφών και έτσι μέσω αυτών να εντοπιστούν και να διορθωθούν κενά στον σχεδιασμό.

Συνεχής επιμόρφωση και εκπαίδευση των στελεχών που ασχολούνται με την πολιτική προστασία, ώστε τα στελέχη αυτά να αποκτήσουν οικειότητα με θέματα πολιτικής προστασίας σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και τις πρακτικές που ακολουθούνται σε κάθε περίπτωση.

Ενίσχυση των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο, χρηματοδότηση αυτών και διασύνδεσή τους με επιχειρησιακά κέντρα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι καταστροφές και δη οι φυσικές δεν σταματούν ποτέ αλλά με την πάροδο των χρόνων αυξάνονται. Σε αυτές θα πρέπει να προστεθούν και οι τεχνολογικές καταστροφές, οι οποίες είναι απόρροια της εξέλιξης της τεχνολογίας στην εποχή μας σε όλους τους τομείς. Το τρίπτυχο στο οποίο θα πρέπει να δραστηριοποιείται η πολιτική προστασία για την αντιμετώπιση των καταστροφών είναι η πρόληψη, η αντιμετώπιση και η αποκατάσταση. Η πρώτη μειώνει την πιθανότητα, η δεύτερη μειώνει τις επιπτώσεις και η τρίτη ανακουφίζει τις επιπτώσεις.

Ανάπτυξη του εθελοντισμού καθώς υπάρχει και το θεσμικό πλαίσιο αλλά και η τεχνογνωσία που είχε αποκτηθεί κατά την διάρκεια των Ο.Α. 2004. Η ευαισθητοποίηση στον εθελοντισμό μπορεί να επιτευχθεί όχι μόνο με την κατάλληλη ενημέρωση, αλλά και με την παροχή ειδικών κινήτρων. Οι εθελοντές κύρια μπορούν να απασχοληθούν σε τοπικό επίπεδο, καθώς γνωρίζουν τον χώρο και το περιβάλλον στον οποίο διαμένουν και όταν αποκτήσουν εμπειρία μέσω ασκήσεων θα μπορέσουν να συμβάλουν εποικοδομητικά στην αντιμετώπιση διαφόρων περιστατικών.

Ανάπτυξη συνεργασιών σε διμερές και πολυμερές επίπεδο, με την υπογραφή σχετικών συμφωνιών που

θα οδηγήσουν σε βέλτιστη αντιμετώπιση καταστροφών. Ιδιαίτερα οι δράσεις αυτές θα πρέπει να αναπτυχθούν με γειτονικές χώρες, προκειμένου οι χρόνοι παροχής βοήθειας σε μέσα και πόρους να είναι αμεσότερη και κατά συνέπεια αποτελεσματικότερη στην παροχή άμεσης βοήθειας.

Τέλος προβληματισμό όπως αναφέρθηκε προκαλούν οι προβλέψεις του σχεδίου «Ξενοκράτης» και ειδικότερα πως τα στελέχη της πολιτικής προστασίας θα εγκρίνουν σχέδια άλλων καθ ύλην αρμόδιων φορέων και πως θα συντονίσουν ενέργειες και δράσεις φορέων που είναι εξειδικευμένοι στο αντικείμενό τους και διαθέτουν στελέχη με τεχνογνωσία κατάλληλη για αντιμετώπιση κρίσεων, περιστατικών και συμβάντων που εμπίπτουν στον κύκλο αρμοδιοτήτων τους. Επίσης με ποιο σύγχρονο σύστημα επικοινωνίας και ροής πληροφοριών (πλην των ήδη συμβατικών που υπάρχουν) μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων θα επιτευχθεί ο συντονισμός τους, όταν κληθούν από κοινού να δράσουν. Ειδικά στο τελευταίο χρειάζεται μεγάλη και επίπονη προσπάθεια.

Βιβλιογραφία-Αρθρογραφία

Korontzis, T. (2021-α). Πολιτική ασφάλειας και μοντέλο διοίκησης δυνάμεων Ολυμπιακών Αγώνων 2004. *International Multilingual Journal of Science and Technology*, 6 (5), pp 3181-3196.

Korontzis, T. (2021-β). State-Bureaucracy-National Security. *International Multilingual Journal of Science and Technology*, 9 (4), pp 7285-7280.

Korontzīs, T. (2020-α). *Το θεσμικό πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων στην Ελλάδα*. Αθήνα: Bookstars.

Korontzis, T. (2020-β). *The 2004 Olympic Games Security Policy: a Strategic Management Approach of Olympic Security Forces with Emphasis on Events System Management and the Role of the Hellenic Coast Guard*. Athens: Bookstars.

Korontzīs, T. (2017). *Ο θεσμικός ρόλος του Λιμενικού Σώματος*. Αθήνα: Bookstars.

Korontzīs, T. (2012-α). Συστήματα διοίκησης πολιτικής προστασίας στην Ελλάδα. *Διοικητική Ενημέρωση (τριμηνιαία επιθεώρηση διοικητικής επιστήμης)*, 61, σσ 85-105.

Korontzis T. (2012-β), International and National legal framework for maritime environment protection in the Hellenic legal order. *International Law Research*, 1 (1), pp 73-87 (doi:10.5539/ilr.v1n1p73).

Korontzis, T. (2012-γ). The competence of Hellas on search and rescue items in the Aegean area. *Review of European Studies*, 4 (2), pp 89-110, (doi:10.5539/res.v4n2p89).

Korontzis, T. (2012-δ). A critical approach of the administrative security model and the security policy of the Olympic Games 2004 (Athens). *Review of European Studies*, 3 (2), pp 58-72, (doi:10.5539/res.v3n2p58)/.

Κοκκαλάκης, Α. (2010-α). Διαχείριση Καταστροφών & Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας, *Αστυνομική ανασκόπηση*, 261, σσ 20-24.

Κοκκαλάκης, Α. (2010-β). Εθνικός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας, *Αστυνομική Ανασκόπηση*, 260, σσ 18-26.

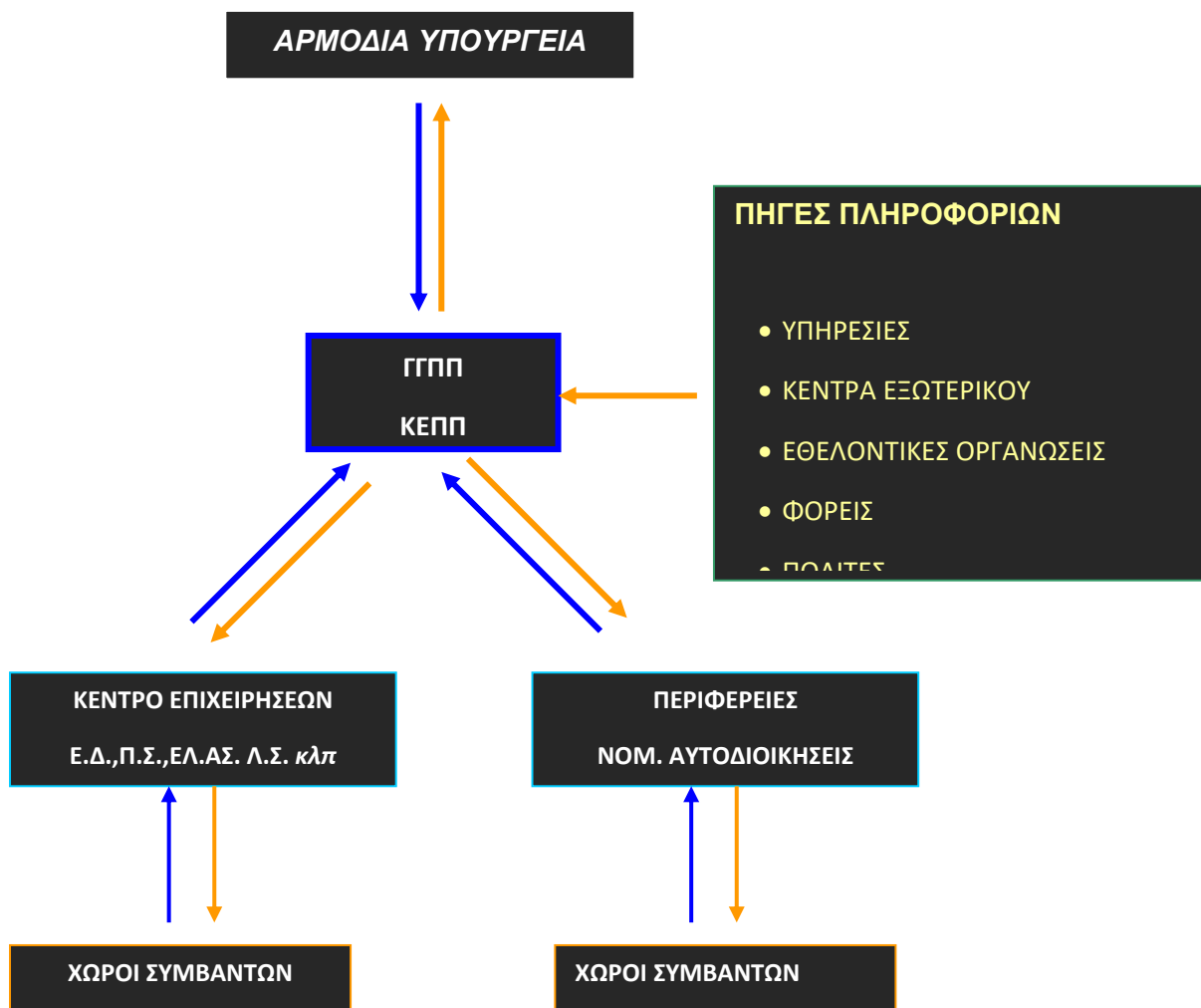
NATO (2024). Διαθέσιμο στο International CEP Handbook 2009 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://rib.msb.se/filer/pdf/24677.pdf> (τελευταία πρόσβαση 14-11-2024), NATO (2024-α). Διαθέσιμο

στην ιστοσελίδα https://www.nato.int/cps/ru/natohq/topics_50093.htm?selectedLocale=en (τελευταία πρόσβαση την 14-11-2024).

NATO (2024-β). https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_117757.htm

NATO (2024-γ). <http://www.nato.int/eadrcc/index.html> (τελευταία πρόσβαση την 14-11-2024).

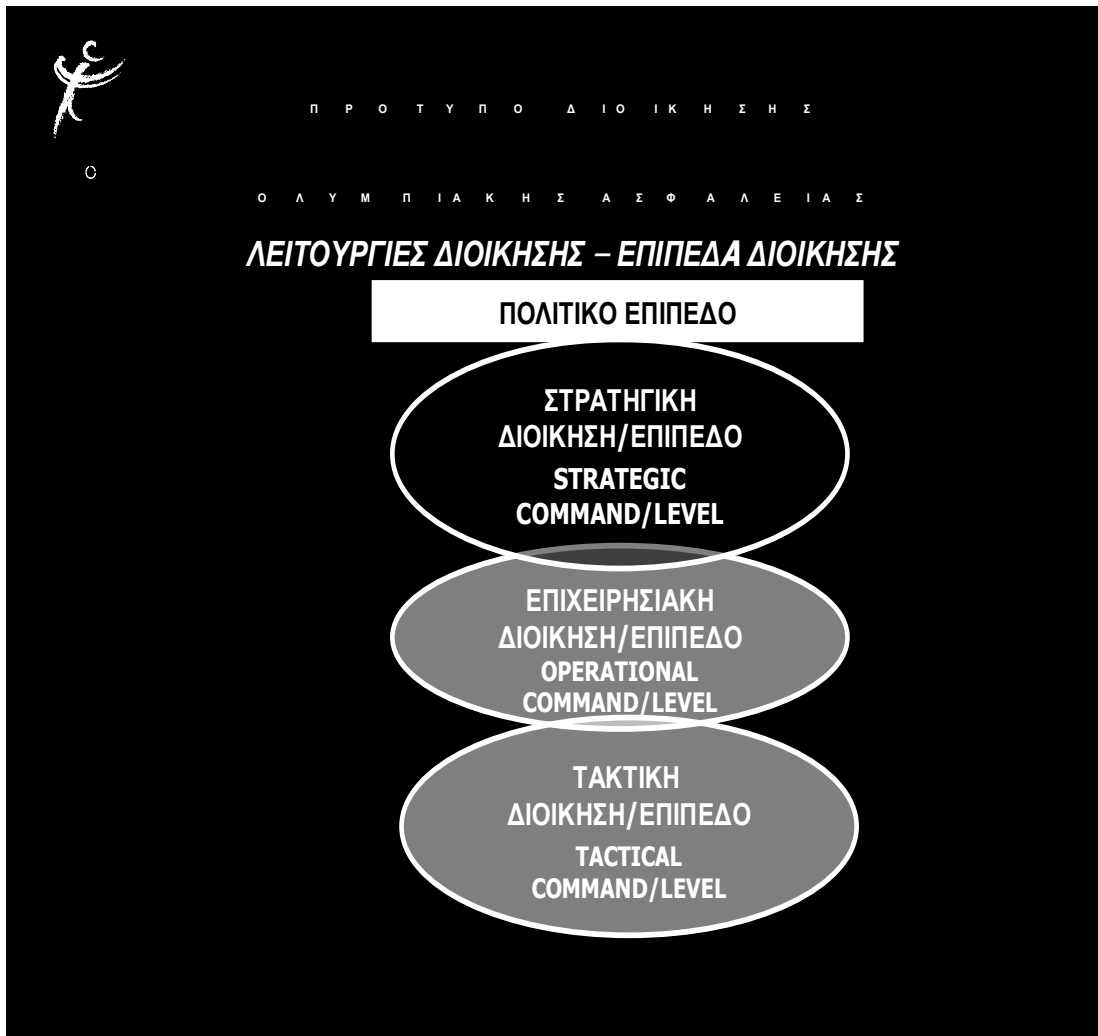
ΠΙΝΑΚΑΣ Ι:ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΡΟΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

* Η αξιολόγηση και εκμετάλλευση των πληροφοριών γίνεται από τις κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς. Επίσης η ροή πληροφοριών πραγματοποιείται αναλόγως της εμπλοκής κάθε φορέα ή υπηρεσίας.

ΠΗΓΗ: Σχέδιο ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ: ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Ασφάλειας Ολυμπιακών Αγώνων (Δ.Α.Ο.Α), 2004